

Χρονογράφημα

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Γρουσουζήδες, μακριά!

Νίκος Μάργαρης

Πώς, στ' αλήθεια, τα καταφέραμε και ντρεπόμαστε να πούμε «χρόνια πολλά» χωρίς το αλατοπίπερο της γκρίνιας; Άκουγα συνεχώς τους ραδιοφωνικούς σταθμούς. Από τη μια προσπαθούσα να πιάσω τον σφυγμό της αγοράς και από την άλλη το εορταστικό των ημερών. Μόλις, όμως, έπρεπε να πουν «τον καλό τον λόγο» για τον χαμό, την κίνηση της αγοράς και τα χαρούμενα πρόσωπα των παιδιών, το πράγμα «σκάλωνε».

– Χρόνια πολλά, ψέλλιζε ο εκφωνητής, αλλά με τέτοια ακρίβεια ποιος ψωνίζει;

Κι όμως, οι δρόμοι ήταν γεμάτοι, τα καταστήματα φίσκα και οι περισσότεροι κουβαλούσαν στα χέρια σακούλες με ψώνια.

Κάθε χρόνο ακούω και τους καταστηματάρχες:

– Φέτος η δουλειά ήταν 20% μικρότερη από πέρυσι!

Αν φέτος ήταν το 80% της περσινής, η οποία ήταν το 80% της προπέρσινης, η οποία ήταν το 80% της αντιπροπέρσινης, ποιοι γέμιζαν τα μαγαζιά; Οι εφοριακοί; Είναι, επιτέλους, τόσο δύσκολο να γράψεις και να πεις ευχές χωρίς μικρόψυχες και γρουσουζικές φιοριτούρες; Σε ποιο σημείο, άραγε, φθάσαμε κι εγώ που τα γράφω αυτά μου φαίνονται περίεργα;

Πρέπει, σώνει και καλά, να μιλάμε για «την αγορά που νέκρωσε» ή μήπως εννοούσαν νεκρούς από τον «σκοτωμό» που υπήρχε στα καταστήματα; Χώρια που κάθε τόσο μας αναφέρουν για τα μαγαζιά και τις επιχειρήσεις που έκλεισαν χωρίς να μας διευκρινίζουν -ναι, είναι αλήθεια- ότι άνοιξαν περισσότερες.

Ο πρύτανης των λαογράφων μας καθηγητής Δημήτρης Λουκάτος, του οποίου το βιβλίο «Χριστουγεννιάτικα και των Γιορτών» (Εκδόσεις Φιλιππότη) περίπου λεηλατώ (όπως κάθε χρόνο για να μου πάει γούρι) αναφέρει: «Ο Αϊ-Βασίλης ποτέ δεν έρχεται κατσούφης και φτωχικός. Κρατάει ένα σωρό καλούδια στα χέρια του, κι είναι σ' όλα του καρποφόρος και βλαστερός».

Προσέξτε λοιπόν καλά, αγαπητοί μου, να μην γκρινιάζετε αυτές τις μέρες γιατί: «Η τύχη μου μ' ονείρεψε να μην την καταρούμαι γιατί μου τα 'δωκε ο Θεός κι ας μην παραπονούμαι».

Μάργαρης, Ν.Σ. (2003, 8 Ιανουαρίου). Γρουσουζήδες, μακριά!. *Τα Νέα*.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο συντάκτης σχολιάζει σκωπτικά (βλ. τίτλο) το ανικανοποίητο της ανθρώπινης φύσης, με αφορμή την τάση των εμπόρων να διαμαρτύρονται για τη μείωση του τζίρου στις εορταστικές περιόδους. Χαρακτηριστική είναι η εκτεταμένη χρήση σχολιαστικών σημείων στίξης και η παρουσία του σχολιαστικού/ βιωματικού α' ενικού ρηματικού προσώπου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Μικρόκοσμος

Οδυσσέας Ιωάννου

Κοιτάξεις το φεγγάρι και τα αστέρια από μια θεοσκότεινη παραλία και σκαλώνεις στα γρανάζια ανάμεσα στη μικρή και στη μεγάλη εικόνα. Βγαίνεις έξω, πετάς, έχεις φύγει για λίγο, δεν είσαι, δεν χωράς, γίνεσαι χώρος ατέλειωτος. Φαντάσου ένα μάτι που βλέπει από μακριά τη Γη. Ένα εντελώς τίποτα, ούτε καν ένα κάτι, μέσα στο άπειρο. Γυρίζεις πίσω, δεν είναι για πολύ και πιάνεσαι στα χέρια με τα μικρά σου, θεόρατα προβλήματα. Μετά χαζεύεις λίγο την εικόνα που δημοσίευσε πρόσφατα η NASA και λες τι διάολο γίνεται τελικά; Για τι είμαστε φτιαγμένοι; Μικρόκοσμοι και χάος σε έναν εναγκαλισμό που δεν θα ήταν τίποτα αν δεν υπήρχε ο άνθρωπος. Αυτή η τραγική κουκκίδα ύπαρξης που με το σώμα ζει μέσα στο αλλόκοτο της θνητότητας και των καθημερινών πολέμων και με το μυαλό και τη φαντασία μπορεί να δει τον γαλαξία από έξω.

Δύο τρίχρονα πιτσιρικά πλατσουρίζουν μέσα σε μια μικρή φουσκωτή πισίνα στην αυλή κάποιου σπιτιού στο χωριό. Για αυτά, η πισίνα είναι η θάλασσα. Εκείνη την ώρα είναι η μεγάλη θάλασσα που χωράει ακόμα και καράβια. Η παιδική ξεγνοιασιά δεν χωράει στοχασμούς περί ασημαντότητας, πόσω μάλλον προοπτικές που βυθίζονται στον ορίζοντα του χρόνου.

Θα έπρεπε να αφεθούμε στη ροή και να σβήσουμε ήσυχα, αλλά δεν γίνεται. Θα έπρεπε να ζούμε όπως τα καλοκαίρια μας, αλλά πάλι δεν γίνεται. Όταν ο δρόμος σου είναι γεμάτος από πεσμένους, δεν γίνεται να κάνεις πως δεν τους βλέπεις. Έτσι κι αλλιώς θα πέσεις κι εσύ. Με τον έναν ή τον άλλον τρόπο κάποτε θα πέσεις. Η καταδίκη μας όμως δεν είναι τόσο η θνητότητα, ούτε ίσως οι δυστυχίες, αλλά το ότι έχουμε ζήσει και ευτυχισμένοι. Ξέρουμε πως είναι και δεν μας φτάνει, δεν χορταίνεται.

Και η εικόνα που δημοσίευσε η NASA θα μπορούσε να είναι από ένα σοκ που σου αλλάζει την τροχιά για πάντα μέχρι μία ακόμα πληροφορία ανάμεσα στις τόσες άλλες.

Πριν από δεκαετίες ο Κώστας Χατζής τραγουδούσε τα λόγια της Σώτιας Τσώτου για το ταξίδι με αεροπλάνο. «Κι όλοι αυτοί που σε πικράνανε από ψηλά, αν τους κοιτάξεις, θα σου φανούν τόσο ασημαντοί που στη στιγμή θα τους ξεχάσεις». Τραγούδι γραμμένο το 1967,

πετώντας από το στρατιωτικοποιημένο από τη χούντα αεροδρόμιο του Ελληνικού προς Θεσσαλονίκη.

Ο Ναζίμ Χικμέτ στο ποίημά του «Μικρόκοσμος», που μελοποιήθηκε από τον Θάνο Μικρούτσικο σε απόδοση του Γιάννη Ρίτσου και τραγούδησε η Μαρία Δημητριάδη, δεν συμμερίζεται αυτή την καταφυγή και το δέος το βρίσκει στον άνθρωπο και όχι στο άπειρο:

«...δεν καταδέχομαι

να υψώσω το κεφάλι στ' αστροφώτιστα διαστήματα.

Θα πείτε, τ' άστρα είναι μακριά

κι η Γη μας τόση δα μικρή.

Ε, το λοιπόν, ό,τι και να είναι τ' άστρα,

εγώ τη γλώσσα μου τους βγάζω.

Για μένα, το λοιπόν, το πιο εκπληκτικό,

πιο επιβλητικό, πιο μυστηριακό και πιο μεγάλο,

είναι ένας άνθρωπος που τον μποδίζουν να βαδίζει,

είναι ένας άνθρωπος που τον αλυσοδένουνε».

Ιωάννου, Ο. (2022, 2 Αυγούστου). Μικρόκοσμος. *Το Βήμα*.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, τα βασικά θέματα που αναδεικνύονται από το κείμενο;
2. Υπογράμμισε τις φράσεις που εκφράζουν στοχαστικό ύφος καθώς και εκείνες με περιγραφές καθημερινότητας. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, η πρόθεση του συγγραφέα πίσω από αυτή την επιλογή;
3. Στο κείμενο γίνεται ευρεία χρήση διακειμενικών αναφορών. Ποιες ιδέες και συναισθήματα σου υποβάλλουν; Πώς συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου του κειμένου;
4. Να συγκρίνεις την οπτική του κειμένου με τη στάση των αναφερόμενων έργων απέναντι σε θέματα όπως το άπειρο και ο άνθρωπος.
5. Να γράψεις ένα σύντομο κείμενο (100 έως 150 λέξεις), χρησιμοποιώντας το σχήμα της μετάβασης από γενικές, πανανθρώπινες ιδέες στην καθημερινότητα. Μπορείς να ξεκινήσεις από έναν στοχασμό εμπνευσμένο από τη φύση ή την τεχνολογία και να τον συνδυάσεις με μια καθημερινή εμπειρία που προσφέρει ένα αντίβαρο στην αρχική ιδέα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Σχεδιασμός – Δημιουργία: Αγγελάκος Κωνσταντίνος,
Μαγγανά Αναστασία, Πασσάς Ιωάννης, Χριστόπουλος Δημήτριος

Ημερομηνία ανάρτησης: 23/04/2025 **Έκδοση:** v1.0

ΕΡΓΟ / ΠΡΑΞΗ: ΜΗΤΡΩΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΟΠΣ 5190849, ΙΕΠ, ΕΣΠΑ 2021-2027

Το παρόν αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 6010165, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» που υλοποιείται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2021-2027
European Regional Development Fund

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή